

Väljavõte RÕK uuest tekstist

§ 5. Riikliku õppekava põhimõtted

- (1) Riikliku õppekava koostamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:
- 1) humaanuse, demokratismi ja õigluse põhimõte: taotletakse kõigi õpilaste ja iga õpilase arendamist; õpilasele ja lapsevanemale võimaldatakse osalemine õpilaste õpiteed puudutavate küsimuste üle otsustamisel;
 - 2) õpetuse ühtsuse ja variatiivsuse põhimõte: taotletakse, et õppimise tulemusel kujuneksid kõigil õpilastel ühtsed **miinimumpädevused**; õpetust varieeritakse õpilaste erinevatest võimetest ja haridusvajadustest lähtuvalt;
 - 3) õpilase aktiivsuse ja enesejuhtimise põhimõte: taotletakse õpilase õpihuvi hoidmist ja arendamist, tingimuste loomist ennastjuhtiva õppija kujunemiseks;
 - 4) õppekava hõlmavuse ja tasakaalustatuse põhimõte: taotletakse, et igal kooliastmel on õppekavas tasakaalustatult esindatud inimkonna, Euroopa, Eesti, sh Eestis elavate rahvusvähemuste kultuur, kõik olulisemad õppevaldkonnad;
 - 5) **õpetuse mitmekesisuse, süsteemsuse ja integreerituse põhimõte: taotletakse õpikogemuste mitmekesisust, õpetuse süsteemsust ja terviklikkust;**

§ 8. Õpetuse integratsioon

- (1) Õpetuse integratsiooni eesmärk on toetada õpilase üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist õppeainepädevuste alusel. Õpetuse integratsioon eeldab kokkulepitud õppekorralduse ja hindamispõhimõtete järgimist, õpetajatevahelist koostööd pädevuste konkretiseerimisel, õpetuseesmärkide püstitamisel ja õppesituatsioonide loomisel.
- (2) Õpetuse integratsiooni üks mooduseid on läbivad teemad. Läbivad teemad puudutavad õpilase isiksuse ja sotsiaalse arengu seisukohalt olulisi inimtegevuse valdkondi, mida käsitletakse mitme õppeaine seaduspärasuste, mõistete, teemade jm abil.
- (3) Õppekava kohustuslikud läbivad teemad on järgmised:
- 1) **keskkond ja säästev areng:** eesmärgiks on keskkonnateadlikkuse kujundamine, keskkonnahoidliku tarbija kasvatamine;
 - 2) **tööalane karjäär ja selle kujundamine:** eesmärgiks on tööga seonduva enesemääratluse kujundamine;
 - 3) **infotehnoloogia ja meediaõpetus:** eesmärgiks on infotehnoloogia- ja meediapädevuste kujundamine;
 - 4) **turvalisus** (ohutu liiklemise reeglid, tuleohutus, esmaabi): eesmärgiks on õppija teadlikkuse kujundamine tema elu ähvardavatest ohuteguritest ja võimalustest ohutusi vältida, ennetada ja end hädaolukorras kaitsta;
- (4) Integratsiooni toetavad kooliastmete temaatilised rõhuasetused, mis teisenevad, arvestades õppija elukogemusi. Lähtutakse mina/meie suhtest maailmaga: kodu, kodupaiga ja seal elavate inimestega, paikkonnaga, Eesti, Euroopa, maailma ning universumiga.

Integratsioonist ja õppekavast

Materjal 16.04.2001. seminari juurde

Ene-Silvia Sarv

enesarv@tpu.ee

Integratsioon kui mõiste on koormatud erinevate tähendustega.

Riiklikes haridusdokumentides ja õppekavas on kasutatud nt järgmisi integratsiooni tähendusi:

- **Integratsioon kui vähemusrühmade kultuurilis-keeleline sulandumine Eesti ühiskonda** õppeprotsessi ja koolikultuuri kaudu. See tähendab
 - Sotsialiseeriva aspekti esiletoomist õppekavas – eri rahvausest inimeste koostöö näitlikustamist, kogemist
 - eri kultuuride näitlikustamist-kogemist
 - ühiskonnas toimivate demokraatlike protsesside näitlikustamist-seletamist-kogemist jne
 - ainete tasandil – nt sõnavara ja kultuurilis-majandusliku, teadus- ja kultuuriloolise jm aspekti sissetoomist õppeprotsessi,
- **Integratsioon kui maailma-looduse-ühiskonna-inimese terviku tajumise võimaluse loomine** õppeprotsessi kaudu
 - Õppe sisu kaudu –
 - Fenomenoloogiline lähenemine, tervikfenomenide käsitlemine (nt I kooliastmes keskustustead, II kooliastmes nt „...“, III-IV kooliastmes nt projekt Raba – füüsika, keemia, geograafia, bioloogia, ajalugu (leiud), ökoloogia jne)
 - Läbivad teemad – teatavate teadmis-oskusvaldkondade käsitlemine kõigis/enamuses ainetes siduva/ühtse õpetusliku elemendina (arvuti mitmekülgse kasutamise oskuse omandamine, erinevate elukutsete aluste ja aspektidega tutvumine, jne)
 - Ainetevahelised seosed – samade mõistete, nähtuste, seaduspärasuste kooskõlastatud ja “viidatud” ilmnemine erinevates ainetes (nt elektrolüüs füüsikas, keemias, elektrotehnikas, kaudselt ka bioloogias jm) – st terminoloogilist kooskõla või paralleelterminite tutvustamist
 - Aineteülene integratsioon – metatasandil toimuv – universaalsed v mitmeid aineid haaravad printsiibid, seadused – nt energia jäävuse seadus, kvantiteedi üleminek kvaliteediks jms. samuti nt normaalkõrva kõver, jne (– hea on, kui need kõneldakse õpetajate õppekavatiimides läbi ja püütakse neid rõhutada-selgitada kooskõlastatult – nt ajaliselt või sisuliselt – viidates samadele näidetele/nähtustele erinevates ainetes/kursustes); siia kuuluksid ka üldistavad kursused – nt loodusteaduste filosoofia 12 klassi lõpus, inimene ja elu-, töömaailm 9 kl lõpus jm
 - Tegevuslik e protseduuriline integratsioon – selliste õppemeetodite, strateegiate, tegevusvormide kasutamine, mis soodustab integratsiooni õppija peas – arusaamades, asjade nägemist samaaegselt terviku ja osadena, protsessidena; eelnevatele arusaamadele, tähelepanekutele uute

lisandumist ja nendega uue terviku moodustamist. See on vägagi individuaalne protsess, mille tulemuste üle ühtselt ja "standardi järgi" otsustada on täies ulatuses võimatu.

- Õppeülesande v õppeteema aktualiseerimine õppijate vastavate huvide, eelteadmiste, kogemuste esiletoomisega ja lõpus – reflekteeriv kokkuvõtte isiklikust õpikogemusest lähtudes
- materjali käsitlemisel konkreetset nähtust-seadust vm erinevates kontekstides käsitlemine, eelkõige õppija enese kogemustele toetudes ja neid avardades
- rühmatöö erinevaid tehnoloogiaid kasutades – teiste teadmiste ja kogemuste integreerimine (teadmusspiraali tekitamine) on sageli efektiivsem (õppijale vastuvõetavam ja pikaajalisemalt mällu jääv) kui õpetaja v õpiku passiivselt kogetud teave
- integreerivad tunnid ja mitme-aine/õpetaja-tunnid
- integreerivad kursused – nt loodusteaduste filosoofia 12. Klassis, 20 h,
- aine(valdkonna) päevad, nädalad
- esseed jm ainetevahelise temaatikaga
- keerulisemad stsenaariumid, projektid, uurimistööd

Õpilase tasandil on integratsiooni eesmärgiks reaalsuse (terviku) taastamine ja selle mõistmise arenemise toetamine.

Lapsepõlves kuulub kõik, millega laps kokku puutub lapse reaalsesse, tajutud kogetud maailma. Uued kogemused avardavad seda, asjadel-nähtustel tekivad nimed – need eristuvad omaette identiteetidena, kuuludes siiski teatavasse tervikpilti. Vastavalt eale ja kogemusele on lapse reaalsus erinev täiskasvanu, õpetaja omast. Konflikt lapse reaalsuse ja täiskasvanu reaalsuse, kooliõppeainete vahel pidurdab arusaamist ja pisendab/vähendab eneseusku. Kui õppija ei taju asjade mõtet, seotust tegeliku, tema reaalsusega, kogeb ta kas pealesurutud äraõppimise kohustust, omandades nii negatiivse hoiaku õppimise suhtes (mis võib olla jääv ja osutuda piduriks mitte ainult hilisemal kooliajal vaid ka elukestva õppimise seiukohalt), õpitava mõttetust või ängistust, jõuetust, et ei suuda mõista seda, mida õpetaja, täiskasvanud nii iseenestmõistetavaks ja tähtsaks peavad. Eakohane, lapse kogemusest, lapse reaalsusest tuletatud fenomenoloogiline, holistlik lähenemine aitaks seda võõrandumist ära hoida. Veel üheks aspektiks on aju töö – selle "loogilise" ja "fenomenoloogilise, intuiitse" toimimise vahetõrje ning vastasmõju, mis on individuaalse ülekaaluga õhele või teisele poole. Tervikpiltide tekkimine on seotud ka enese terviku-tajuga. Kuna praegused õppekavad jms on üles ehitatud vastupidisel printsiibil, on õpetaja(te) üheks ülesandeks õpitavate "kildude" tervikpildiks/mosaiikpildiks ühendamise võimaldamine, vastavate kogemuste võimaldamise kaudu lapses selle võime alahoidmine ja vastavate mõtte-/meeleharjumuste kujundamine.

Dokumentatsioon integratsiooni tegemiseks ja näitamiseks

Õpetajale on see vajalik, et enesele ja kollegidele selgeks teha, kus on võimalused ja vajadused integratsioonimomentideks, mis on need integratsiooni väljad v teemad v nähtused, mis on õppijale nõ garanteeritud.

Kui on toimunud tiimitöö – olgu ametlik või nõ isetegevuslik, oleks soovitatav selles läbiräägitu-kokkulepitu fikseerida nt skeemina, joonisena, tabelina, vm kujul. Arvuti ja koopiimasina-ajastul on ka oma mõtteid lihtne fikseerida ja teistele edastada.

- Kooli õppekavas
- Iga õpetaja ainekavas, töökavas
- Jooksvaks kasutamiseks – nt õpetajatetoas v metoodilises kabinetis vm kergestimärgatavate ja selgete skeemidena – nt läbivate teemade v ainetevaheliste/üleaineliste projektide puhul.

Organisatsiooniline integratsiooni toetamine

- Õppeprotsessi paindlikkuse võimalikkus – pikemad õppetunnid, tihendatud tunniplaan, tsükliõpe, ka täispäeva-õpe, kus osa õppest toimub ring- vms tööna
- Metoodiliste ühenduste ja metoodilise töö ühe pideva teemana
- Spetsiaalsed integratsioonitiimid (nagu pädevustiimidki) – võiksid kujuneda (tuumikud) kooli õppekava-töö käigus. Need kooskõlastavad – mõtlevad välja ja kavandavad suuremaid integratsiooni-üritusi nt ülekoollisi aine-vm päevi jms, kooliastme ja paralleelklasside projekte jm
- Projekteerimis-seminarid nt enne õppeaasta algust ja peale õppeaasta lõppu – kavandamine ja reflekteerimine

Millega on integratsiooniprobleem eriti/loomulikult seotud ?

Üld-, valdkonna- ja ainepädevustega.

Kes?

Eelkõige need õpetajad, kellele lai, mitmekülgne maailmanägemine on niigi omane, nemad oleks iseenesest tiimide keskmed ja heade näidiste loojad. Neende kogemuse jagamine ja sellega haakumine (koolisisene vastastikune õpe) laiendab integratsiooniliste tegevuste "hulka ja sortimenti".

Milliste aja- ja raharessursside arvelt?

Aeg – olemasolevate õppetundide kasutamine; tühjajooksvad veerndilõputunnid, -päevad; klassiväline tegevus; aastaringi, tähtpäevade jms tähistamise sisu ja ettevalmistus – so kooli traditsioonide avardamine ja õppeprotsessi teenistusse rakendamine; lisaüritused – nt laagrid jm (eriti nt andekatele v õpilaste-õpetajate koostöölaagrid) jm
Raha – olemasolevate summadega saab palju teha lisakulutusi ette võtmata – vaid sisu ja tegevusvormide muutmise, koolikultuuri transformeerimisega; vabatahtlike kasutamisega – lapsevanemad, pensionärid v mittetöötavad õpetajad, spetsialistid heategevusena (see oleks ka kooli sotsiaalse dimensiooni laiendamine) jne; sponsorid, EU jt projektid, jne.

Aga lõviosa on siiski koolis toimuv tavaline koolitöö, milles integratsioonimõõde on nõutav. Puudujääk on pigem oskustes ja hoiakutes – esimesed tähendavad õppimist, täiendkoolitust ja loomist, teised – "sisekoolitust".

6. Paar asja, milleks **õpetaja valmis peaks olema**: õppimise individualiseerimine Interneti ja laptopi abil; kopeeritud tööd; õppe-teraapia (soovitava elu- ja terveolekustiili kujundamine, väärstiili preventatsioon)

- Kui klassis-koolis pole arvuti-intern kättesaadav – indiv arendav töö õpilastele, mille tulem – õppematerjal klassile
- Mängusõltuvuse pidurdamiseks – mängijate juhtimine mängude efektide arutelule - moraal, ilu, mida see inimese meelte ja hingega teeb, jne
- On oluline tundlik ja aus **perifeerse õppimise** kasutamine – väga tähtsaid asju, eriti lapse siseeluga seotuid, ei saa õpetada “otse ja selgesõnaliselt” – muu tegevuse sees poetatud märkus, “kõrvalekaldumine”, “juhusliku” nähtuse v järeldushetke v lausungi võimendamine, värv v kujund pildil jne on materjal ja vahend oluliste efektide saavutamiseks.
- Terapeutiliste, ennetavate võtete kasutamine – jutustamine – muinaslood, biograafiad, moraali v pedagoogilised lood; joonistamis-maaliteraapia, mängu-liikumise-keskendumispausid, “tunne iseennast” ja “ravi iseennast” võtted muude õppimise vahetena jne

Õpetajalt ootab mitmekihiline ja mosaiikpildina ülesehitataud õppeprotsess tublisti mängulust ja seestmist vabadust ning kindlust selles, et see, midateen on suure pildi osa, ja sellisena vajalik, õigustatud. Tasemetöö- ja eksamipaine võib muuta positiivseks – nt **lisastiimuliks**...

Mida õpetaja on selle kohta lugeda:

Pädevustest õpetajale

Algõpetus I – pädevustest

Haridusest